

290. **Աճառչի Վոդովոյ** «որ ի Կալկարայ, ջանիք և արդեամբք տալաքեալ եղև **Աժ. առունչ զիբ** հնոց եւ նորոց **կսակարանաց**, ի զիւղաքաղաքն ՍԻՐԱՄՓՈՒՐ 1817:

291. **Պրն. Պօղոս Յորդանանեան** 1821 ին տալած է **Անգիսաց անգլէս** «... ի նրանագործին համբակաց» բրգմ. անգլ. Յ. Ավդաեանց, **Անաչառ բան, հսրադիմաց դիտարութիւն. Հրիսակ հօր ուրումն**: — Յորդանանեանի տալաքիչն է եղած ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ:

292. **Հայկեան Մարդասիրական Անմարտն**, ի գործատան մեջ զըլխաւորաբար դրոշմուած են գործերը համանուն կրքարանին հիմնադիր՝ երեսնեցի Յովն. Ավդաեանի [հնդկանայ նշ. մատենագիր, քաջ անգլիագետ, դաստիարակ ու բարգմանիչ, «Անդամ Ասիական Միաբանութեան Բանգալայ»] և ուրիշներու, որոնք են. — Համառօտ մեկնութիւն **Տրամբանութեան** (1822), **Հաւասարա** արքայորդին երովպիոյ (հնդ. Ջոնարնեան Սամուել, բարգմ. անգլ. Յ. Ավդ.) 1826, **Ներքողեան** ի յիշատակ Գեորգայ Մանուկեան, **Ներքողեան** ի յիշատակ Մնացականի Վարդանեան (1827), **Յաղագս հաստատութեան** և նպատակի և արդեան քրիստոնէութեան ի Կալկարայ, **Աժ. առունչ** մատենան երկնային, **Քրիստոսաւսոյց**, **Պաղպից յորդոսակ** յընթեռնույ և ի գիտել զԱժ. առունչ զիբս (1828), **Աւետար**, **Վերջին աւուր** Տկն. Մերջանին Ստեփաննոսեան (1830), **Մհաժութիւն** վարդապետութեան ի վերայ հաշտութեան (1832), **Ներքողեան** ի յիշատակ Յ. Գալուցեան 35ամեայ վարժապետին (1834), **Թուրք շնորհակալութեան** (1844), **Յանդիմանութիւն անձին** (Գ. Աւետեան), 1846, **հաշ և զաւազան** (1856), **Օրացոյց** (1867, 1870-1):

293. **Եպիսկոպոսական Անմարտն** (Bishop's College press) տըլալաքիչն է ՅԱԿՈԲ ՍԱՅԱՍԵԱՆ: Այս տալարանը (նուիրուած Նոր-Ջուղայի Ամենափրկիչ վանուց անուան) լոյս ընծայած է Թաղիաղեանցի և այլոց գործերը. — **Համարսութիւն** քրիստ. հաւատոյ (1829), **Դիցաբանութիւն** (1830), **Մեքովբեան այբբենարան**, **Մեքովբեան շարադրիչ** հայ և անգլիերէն լեզուաց (1840), **Պատմութիւն Հին Հնդկաստանի**, **Քրիստոնէական կրթութիւն** (1841):

294. **Մկրտոյ Միսիսնայր** ալ ունեցան իրենց սեպնական գործատունն ուրկէ լոյս ընծայեցին **Համառօտ** բացատրութիւն, **Մհաժութիւն** ի վերայ Աստուածաշունչի (1831), **Բովանդակութիւն** բոլորի սրբազանի գրուածոց (1832):

295. **Արարատեան Էնիւր** 1845 ին կազմուած է Հնդկանայ մեծանուն մատենագիրին՝ Մեքովպ Դաբեան Թաղիաղեանցի (Վ. Ա. Սարկաւազ Ս. Էջմիածնի) ջանքերով որ նոյն Միութեան անուամբ բացաւ տալարան մըն ալ ուր դրոշմուեցան. — **Ազգասէր** կիսամսեան (1845-8, խմբ. Մ. Թաղիաղեանց), 1850-2 վերստին հրատարակուած, **Պատմութիւն Պարսից Ա. հատոր**, **Ջուարնալիստ** առակք Պարսից, **Վէպ Վարդգէսի** Տեառն Տունաց (1846), **Վէպ Վարսենկան** Ս. Սկալունույն Աղունից, **Մեքովբեան** առաջնորդ մանկանց, **Սօս և Սօնդիպի**, **Հառ** դաստիարակութեան օրիորդաց, **Վկայաբանութիւն** Ս. Սանդիստոյ, **Կարգ և կանոն** Ս. Սանդուխտ դպրոցի (զոր հիմնած էր Տիկ. Շուշան Թաղիաղեանց), **Հանապարհորդութիւն** Մ. Թաղիաղեանցի ի Հայս (Ա. հատոր), **Թուրակ Թաղիաղեանց** (1847): Ասոնցմէ մեծ մասը երկափրութիւնն է Մ. Թաղիաղեանցի զոր կենսագրած է Ժ Յովնանեա Աւագ քահանայ Մկրեան:

296. **Արծիւ** տալարանը (հիմնուած Կ. Պօլսեցի ՊՈՂՈՍ ՎԻՉԷՆԵԱՆԷ) 1847 ին լոյս ընծայած է **Բուդաբէրց Աւետարան** մը, իսկ 1848 ին **Ժամագիրք** մը: Վիչենեանի մասին Թաղիաղեանցի 1844 ին հրատարակած **Աւետարան** քաղկիին մեջ կը կարդանք. «Թողեալ զգրաւորական մասին պակասութիւն, վերագոյն համարիմք զգործն զոր բան զոր տեսաք մինչեւ ցայսօր իլեզու ազգիս: Միշտ փինիկ տալագրութեանց համարեալ, և զարմանամք ընդ արարս եւրոպացի եղբարց մերոց. քայց պարոն Պ. Վիչենեան Կ. Պօլսեցի շուք ածե զամենեւրոմբք յարուեստական մասին, երէ հիմնաւոր և բաւական քաջաբերութիւն ունիցի»: